

Zinātne pilsētā

Building Participatory Urban Learning Community Hubs
through Research and Activation

**Dzīvība uz sauszemes -
kāpēc tas ir svarīgi?**

**1 miljonam
augu
un
dzīvnieku
sugu
draud
izmiršana**

15 DZĪVĪBA UZ SAUSZEMES

Meži aizņem 30,7% no Zemes virsmas, un tie ne tikai nodrošina pārtiku un pajumti, bet arī ir svarīgi cīņā pret klimata pārmaiņām, aizsargājot bioloģisko daudzveidību un pamatiedzīvotāju mājvietas. Aizsargājot mežus, varēsim arī stiprināt dabas resursu apsaimniekošanu un palielināt zemes ražīgumu.

Pašlaik ik gadu izzūd trīspadsmit miljoni hektāru mežu, savukārt pastāvīgā sausieņu degradācija ir izraisījusi 3,6 miljardu hektāru platību pārtuksnešošanos. Lai gan patlaban līdz pat 15% zemes platību ir aizsargātas, bioloģiskā daudzveidība joprojām ir apdraudēta. Cilvēka darbības un klimata pārmaiņu izraisītā mežu izciršana un pārtuksnešošanās rada būtiskas problēmas ilgtspējīgai attīstībai un ir ietekmējusi miljoniem cilvēku dzīvi un iztikas līdzekļu iegūvi cīņā pret nabadzību.

15 DZĪVĪBA UZ SAUSZEMES

Tiek pieliktas pūles, lai apsaimniekotu mežus un cīnītos pret pārtuksnešošanu. Šobrīd tiek īstenoti divi starptautiski nolīgumi, kas veicina resursu līdzsvarotu/objektīvu izmantošanu. Tiek veikti arī finansiāli ieguldījumi bioloģiskās daudzveidības atbalstam.

15 DZĪVĪBA UZ SAUSZEMES

Lauvas akciju fonds (*Lion's Share*)

2018.gada 21. jūnijā Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (UNDP), FINCH un dibinātājs Mars, Incorporated paziņoja par Lion's Share - iniciatīvu, kuras mērķis ir mainīt dzīvnieku dzīvi visā pasaulē, aicinot reklāmdevējus ziedot procentuālo daļu no saviem mediju izdevumiem dabas aizsardzības un dzīvnieku labturības projektiem. Par katru reklāmu, kurā ir attēlots dzīvnieks, "Lion's Share" partneri fondā iemaksā 0,5% no saviem mediju izdevumiem. Šie līdzekļi tiks izmantoti, lai atbalstītu dzīvniekus un to dzīvotnes visā pasaulē. Fonda mērķis ir trīs gadu laikā savākt 100 miljonus ASV dolāru gadā, un šos līdzekļus ieguldīt dažādās savvaļas dabas aizsardzības un dzīvnieku labturības programmās, ko īsteno Apvienoto Nāciju Organizācija un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Kāds šeit ir mērķis?

Ilgospējīgi apsaimniekot mežus, apkarot pārtuksnešošanas, apturēt un novērst zemes degradāciju un apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos.

Kāpēc?

Meži aizņem gandrīz 31% mūsu planētas sauszemes platības. No gaisa, ko elpojam, ūdens, ko dzeram, līdz pārtikai, ko ēdam, - meži mūs uztur. Aptuveni 1,6 miljardu cilvēku iztīka ir atkarīga no mežiem. Gandrīz 75% pasaules nabadzīgo iedzīvotāju cieš no zemes degradācijas tiešā veidā. Meži ir mājvieta vairāk nekā 80% no visām sauszemes dzīvnieku, augu un kukaiņu sugām. Tomēr bioloģiskā daudzveidība samazinās straujāk nekā jebkad agrāk cilvēces vēsturē. Tiek lēsts, ka laikā no 2000.g. līdz 2015.gadam tika degradēti aptuveni 20% no Zemes platības.

Bioloģiskā daudzveidība un tās nodrošinātie ekosistēmu pakalpojumi var arī būt par pamatu pielāgošanās klimata pārmaiņām un katastrofu riska mazināšanas stratēģijām, jo tie var sniegt ieguvumus, kas palielinās cilvēku noturību pret klimata pārmaiņu ietekmi. Meži un daba ir svarīgi arī atpūtai un garīgajai labsajūtai. Daudzās kultūrās dabas ainavas ir cieši saistītas ar garīgām vērtībām, reliģiskajiem uzskatiem un tradicionālajām mācībām.

Cik izmaksātu problēmas novēršana?

ANO Mežu foruma sekretariāts lēš, ka ilgtspējīgas mežu apsaimniekošanas nodrošināšana pasaules mērogā izmaksātu 70-160 miljardus ASV dolāru gadā. Konvencija par bioloģisko daudzveidību lēš, ka, lai apturētu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos pasaules mērogā līdz šā gadsimta vidum, ir nepieciešami 150 līdz 440 miljardi ASV dolāru gadā.

Cik tas maksās, ja mēs problēmu neizlabosim?

Bioloģiskā daudzveidība sniedz daudzveidīgus pakalpojumus no lokāla līdz globālam līmenim, savukārt reakcija uz bioloģiskās daudzveidības samazināšanos ir gan emocionāla, gan utilitāra (praktiska). Piemēram, tiek lēsts, ka kukaiņu un citu ziedputekšņu pārnēsātāju ietekme uz pasaules pārtikas ekonomiku ir vairāk nekā 200 miljardu ASV dolāru gadā. Trīs ceturtdaļas no pasaulē populārākajām recepšu zālēm satur sastāvdaļas, kas iegūtas no augu ekstraktiem, kuru eksistence varētu būt apdraudēta. Dabas katastrofas, ko izraisa cilvēka ietekmes un klimata pārmaiņu izjauktās ekosistēmas, pasaulei jau izmaksā vairāk nekā 300 miljardus ASV dolāru gadā. Mežu izciršanas un mežu degradācijas rezultātā izzūd visu sugu dzīvotnes, pasliktinās saldūdens kvalitāte, pieaug augsnes erozija, zemes degradācija un palielinās oglekļa emisijas atmosfērā. Īsāk sakot, bezdarbība mežu aizsardzības pasākumu jomā, ietekmē gan planētas veselību, gan mūsu sabiedrību.

Ko mēs varam darīt?

Savas klātesamības dēļ mēs neizbēgami mainām ekosistēmas, kuru daļa esam, bet mēs varam izdarīt izvēli, kas vai nu nostiprina daudzveidību, vai arī mazina tās vērtību. Dažas lietas, ko varam darīt, lai palīdzētu, ir, piemēram, pārstrādāt atkritumus, uzturā lietot vietējos resursus, kas iegūti ilgtspējīgas saimniekošanas rezultātā, patērēt tikai to, kas/cik mums nepieciešams, un ierobežot enerģijas patēriņu, izmantojot efektīvas apkures un dzesēšanas sistēmas. Mums arī jāizturas ar cieņu pret savvaļas dzīvniekiem un augu valsti, un jāpiedalās tikai tajos ekotūrisma pasākumos, kas tiek īstenoti atbildīgi un ētiski, lai novērstu savvaļas dzīvnieku dzīves norišu traucējumus. Labi apsaimniekotas aizsargājamās teritorijas uztur veselīgas ekosistēmas, kas savukārt nodrošina cilvēku veselību. Tāpēc ir ļoti svarīgi nodrošināt vietējo kopienu iesaistīšanos šo aizsargājamo teritoriju attīstībā un pārvaldībā.

SARKANĀS GRĀMATAS INDEKSS :

**bioloģiskās
daudzveidības
samazināšanās notiek**

paātrinātā tempā

Pēdējo 25 gadu
laikā sugu
izmiršanas
risks ir
palielinājies
gandrīz par
10%

Sarkanās grāmatas indekss uzskaita datus par vairāk nekā 20000 zīdītāju, putnu, abinieku, koraļļu un cikāžu sugām. Jo augstāka vērtība, jo mazāks risks.

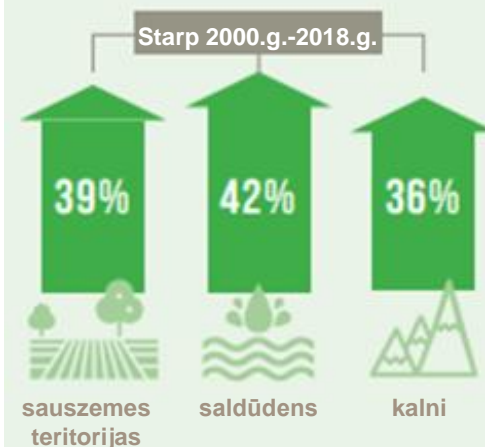
Zemes degradācija
ietekmē vienu
piektdaļu Zemes
sauszemes platības
un 1 miljarda cilvēku
dzīvi.

116 puses ir ratificējušas
Nagojas protokolu,
kas attiecas uz piekļuvi
ģenētiskajiem
resursiem
un to taisnīgu un
vienlīdzīgu izmantošanu

Lielāka daļa no
biodaudzveidības
karstajiem
punktiem
ir aizsargāta

Vidējais katra biodaudzveidības
karstā punkta procentuālais
īpatsvars, ko aptver
aizsargājamās teritorijas, pasaulē
palielinājās par

Skaitļi un fakti

Meži

- Aptuveni 1,6 miljardu cilvēku iztika ir atkarīga no mežiem, ieskaitot 70 miljonus pamatiedzīvotāju/pirmiedzīvotāju.
- Meži ir mājvieta vairāk nekā 80 procentiem no visām sauszemes dzīvnieku, augu un kukaiņu sugām.
- Laikā no 2010.g. līdz 2015.gadam pasaule zaudēja 3,3 miljoni hektāru mežu platību. Nabadzīgo lauku reģionu sievietes ir atkarīgas no kopējiem resursiem, un viņas īpaši ietekmē to izsīkums.

Skaitļi un fakti

Pārtuksnešošanās

- 2,6 miljardi cilvēku ir tieši atkarīgi no lauksaimniecības, bet 52% lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir vidēji vai smagi skārusi augsnes degradācija.
- Tiek lēsts, ka aramzemes zudums ir 30 līdz 35 reizes lielāks par līdzšinējo vēsturisko apjomu.
- Sausuma un pārtuksnešošanās dēļ katru gadu tiek zaudēti 12 miljoni hektāru lauksaimniecības zemes (23 hektāri minūtē), kur viena gada laikā varētu tikt izaudzēti 20 miljoni tonnu graudu.
- 74% nabadzīgo iedzīvotāju visā pasaulē tieši cieš no zemes degradācijas.

Fakti un skaitļi

Bioloģiskā daudzveidība

- Nelegāla malumedniecība un savvaļas dzīvnieku un augu tirdzniecība joprojām kavē dabas aizsardzības centienus: tiek ziņots par gandrīz 7000 dzīvnieku un augu sugu nelegālo tirdzniecību, kurā iesaistītas 120 valstis.
- No 8300 zināmajām dzīvnieku šķirnēm 8 procenti ir izmiruši, bet 22 procentiem draud izmiršana.
- No vairāk nekā 80 000 koku sugām mazāk nekā 1% ir izpētīts to potenciālai izmantošanai.
- Zivis nodrošina 20% dzīvnieku izcelsmes olbaltumvielu aptuveni 3 miljardiem cilvēku. Tikai desmit sugas nodrošina aptuveni 30% no jūras nozvejas, un desmit sugas nodrošina aptuveni 50% no akvakultūras produkcijas.
- Vairāk nekā 80% no cilvēka uztura nodrošina augi. Tikai trīs graudaugu kultūras - rīsi, kukurūza un kvieši - nodrošina 60% no uzņemtās enerģijas.
- Līdz pat 80% jaunattīstības valstu lauku apvidos dzīvojošo cilvēku veselības pamat aprūpes nodrošināšanai izmanto tradicionālos augu izcelsmes medikamentus.
- Mikroorganismi un bezmugurkaulnieki ir ekosistēmu pakalpojumu atslēga, taču to devums joprojām ir maz zināms un reti tiek atzīts.

15. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

15.1. Līdz 2020.gadam nodrošināt sauszemes un iekšzemes saldūdens ekosistēmu un to pakalpojumu, jo īpaši mežu, purvāju, kalnu un sausieņu, saglabāšanu, atjaunošanu un ilgtspējīgu izmantošanu saskaņā ar starptautiskajos nolīgumos noteiktajām saistībām.

15.2. Līdz 2020.gadam veicināt visu veidu mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, apturēt atmežošanu, atjaunot Aptuveni 1,6 miljardu cilvēku iztika ir atkarīga no mežiem, ieskaitot 70 miljonus pamatiedzīvotāju/pirmiedzīvotāju.

Meži ir mājvieta vairāk nekā 80 procentiem no visām sauszemes dzīvnieku, augu un kukaiņu sugām.

Laikā no 2010.g. līdz 2015.gadam pasaule zaudēja 3,3 miljoni hektāru mežu platību. Nabadzīgo lauku reģionu sievietes ir atkarīgas no kopējiem resursiem, un viņas īpaši ietekmē to izsīkums. degradētos mežus un ievērojami palielināt apmežošanu un mežu atjaunošanu visā pasaulē.

15.3. Līdz 2030.gadam apkarot pārtuksnešošanos, atjaunot degradēto zemi un augsni, tostarp pārtuksnešošanās, sausuma un plūdu skartās zemes, un censties panākt zemes degradācijai neitrālu pasauli.

15. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

15.4. Līdz 2030.gadam nodrošināt kalnu ekosistēmu, tostarp to bioloģiskās daudzveidības, saglabāšanu, lai palielinātu to spēju nodrošināt ilgtspējīgai attīstībai būtiskas ieguvumus.

15.5. Veikt steidzamus un vērienīgus pasākumus, lai samazinātu dabisko dzīvotņu degradāciju, apturētu bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un līdz 2020.gadam turpinātu aizsargāt apdraudētās sugas un novērst to izzušanu.

15.6. Veicināt godīgu un taisnīgu ģenētisko resursu izmantošanas radīto ieguvumu sadali, kā arī veicināt atbilstošu piekļuvi šādiem resursiem saskaņā ar pieņemtām starptautiskām vienošanām.

15.7. Veikt steidzamus pasākumus, lai izbeigtu aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu malumedniecību un kontrabandu, un risinātu nelegālo savvaļas dzīvnieku un augu produktu pieprasījuma/piedāvājuma problēmu.

15. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

15.8. Līdz 2020.gadam veikt pasākumus, lai novērstu invazīvo svešzemju sugu ievēšanu un būtiski samazinātu to ietekmi uz sauszemes un ūdens ekosistēmām, kas varētu kontrolēt vai izskaust prioritārās sugas.

15.9. Līdz 2020.gadam integrēt ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības vērtības valsts un vietējā plānošanā, attīstības procesos, nabadzības mazināšanas stratēģijās un pārskatos.

15.A Mobilizēt un ievērojami palielināt finanšu resursus no visiem avotiem, lai saglabātu un ilgtspējīgi izmantotu bioloģisko daudzveidību un ekosistēmas.

15.B Mobilizēt ievērojamus resursus no visiem avotiem un visos līmeņos, lai finansētu ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu un nodrošinātu atbilstošus stimulus jaunattīstības valstīm, lai veicinātu šādu apsaimniekošanu, tostarp mežu saglabāšanu un atjaunošanu.

15. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

15.C Palielināt globālo atbalstu centieniem apkarot aizsargājamo sugu malumedniecību un kontrabandu, tostarp palielinot vietējo kopienu spēju nodrošināt ilgtspējīgas iztikas iespējas.

Uzzini vairāk

- [UNEP](#)
- [Convention on Biological Diversity](#)
- [FAO – Forestry](#)
- [The New York Declaration on Forests](#)
- [UN-REDD](#)
- [United Nations Convention to Combat Desertification](#)
- [International Maritime Organization](#)
- [International Union for Conservation of Nature](#)

Lai uzzinātu vairāk par mērķi #15 un pārējiem ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, apmeklē:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

